

Patientsäkerhetsberättelse

Elevhälsans medicinska och psykologiska insats,
Stockholms stad

År 2020

2021-01-18
Margaretha Orvarsson Hannfors
Britta Hansen

Innehåll

SAMMANFATTNING	3
STRUKTUR.....	4
Övergripande mål och strategier.....	4
Organisation och ansvar	4
Samverkan för att förebygga vårdskador	5
Patienters och närståendes delaktighet.....	5
Hälso- och sjukvårdspersonalens rapporteringsskyldighet	5
Klagomål och synpunkter	6
Egenkontroll	6
PROCESS - ÅTGÄRDER FÖR ATT ÖKA PATIENTSÄKERHETEN	6
Riskanalys.....	7
Utredning av händelser - vårdskador	8
Informationssäkerhet	9
RESULTAT OCH ANALYS.....	9
Egenkontroll	9
Medicinska avvikelser	10
Avvikelser i Journaldatasystemet PMO	12
Klagomål och synpunkter	12
Händelser och vårdskador.....	12
Riskanalys.....	12
MÅL OCH STRATEGIER FÖR KOMMANDE ÅR.....	13
ELEVHÄLSANS PSYKOLOGISKA INSATS	13
Verksamhetens mål för patientsäkerhetsarbetet.....	13
Ansvar för patientsäkerhetsarbetet.....	13
Rutiner för egenkontroll samt vilken egenkontroll som genomförts under året	14
ÅTGÄRDER FÖR ÖKAD PATIENTSÄKERHET	14
AVVIKELSER, RISKER I VERKSAMHETEN SAMT UTVECKLINGSARBETE FÖR KOMMANDE ÅR.....	15
Journalföring och hantering av journalmaterial	15
Svårigheter att upprätthålla och säkra kvalitet och kompetens	15
Brist på psykologisk kompetens i tillräcklig omfattning	16

Sammanfattning

Mål:

Säkerställa att alla elever erbjuds medicinska och psykologiska insatser enligt gällande rutiner med hög kvalitet och patientsäkerhet.

Sträva efter att öka samarbete med skolornas rektorer för att säkerställa att bemanningen av skolsköterskor tillhandahålls i den omfattning som krävs för att både kunna utföra förebyggande och hälsofrämjande arbete enligt basprogram på individnivå samt ha utrymme för att delta i skolans hälsofrämjande och förebyggande arbete på grupp och organisationsnivå.

De viktigaste åtgärderna som vidtagits:

- Ett kompetensutvecklingsarbete har påbörjats för att öka rektorernas kunskap om regelverk för och innehåll i Elevhälsans medicinska insats (EMI).
- Översyn och revidering av samtliga rutiner och styrdokument för EMI har påbörjats.
- Teoretisk och praktisk introduktion av skolsköterskor har utvecklats.
- Kompetensutveckling i centrala arbetsmoment av EMI:s basprogram har förbättrats
- Skolsköterskor och skolläkare har fått utbildning om digitala hälsoenkäter och hälsosamtal.
- HPV-vaccination (Humant papillomvirus) för pojkar födda -09 och senare har införts.
- Arbete för digital överföring av journaler från barnhälsovården (BHV) har inletts.
- Psykologerna har erbjudits fortbildning i testmetodik, psykologutredning inför mottagande i grundsär- och gymnasiesärskola samt i juridik för skolpsykologer.
- Rektorer och psykologer som köps in till skolor från bemanningsföretag har informerats om rutiner för journalföring.

De viktigaste resultaten som uppnåtts:

- Vaccinationstäckningen har jämförts med register på nationell och regional nivå. Stockholm stad har uppnått målen gällande MPR och ligger för övriga vacciner i nivå med övriga landet.
- Antalet elever på grundskolan som har erhållit insatser enligt basprogram ligger generellt på en hög nivå och har avsevärt förbättrats på gymnasiet.
- Kvaliteten på psykologutredningar hos Stadens anställda psykologer håller en generellt hög nivå. De psykologer som hyrs in från bemanningsföretag journalför i större utsträckning än tidigare år enligt Stadens rutin.

En blick framåt:

- Säkerställa att alla elever får insatser enligt EMI:s basprogram och att insatserna utförs och dokumenteras enligt gällande rutiner så att vården går att följa.
- Bibehålla vaccinationstäckning för MPR och öka vaccinationstäckningen för övriga vacciner.
- Införa digital överföring av BHV-journaler.
- Digitalisera arbetet med medicinska avvikelser.
- Revidera och implementera psykologinsatsens rutindokument.
- Upprätthålla hög kvalitet i psykologbedömningarna.
- Öka samverkan med övriga professioner inom Enheten för elevhälsa gällande rutiner för att underlätta samarbetet mellan professionerna på skolan.
- Öka rektorers kunskap om psykologens roll och arbete kommer att fortsätta.

Coronapandemin har haft en negativ påverkan på EMI:s verksamhet på Enheten för elevhälsa, framförallt gällande utvecklingsarbetet. Riktlinjer för att minska smittspridning av Coronavirus har utarbetats och fortlöpande uppdaterats enligt Folkhälsomyndighetens rekommendationer.

Struktur

Övergripande mål och strategier

SFS 2010:659, 3 kap. 1 § och SOSFS 2011:9, 3 kap.

Mål: Säkerställa att:

- att alla elever erbjuds medicinska insatser enligt EMI:s basprogram enligt gällande riktlinjer och rutiner med hög kvalitet och patientsäkerhet enligt gällande riktlinjer och rutiner
- att fler medicinska besök och kontroller genomförs
- att insatserna dokumenteras så att vården går att följa

Strategi:

Revidering av den teoretiska och praktiska introduktionen av nyanställda skolsköterskor har påbörjats och kommer att fortsätta samt synkroniseras med den översyn och uppdatering av samtliga rutiner och styrdokument för EMI som har inletts.

I kvalitetshöjande syfte har en utökad teoretisk och praktisk utbildning benämnd medicinska fördjupningar i centrala arbetsmoment av EMI: basprogram (kontroll av tillväxt, rygg, syn och hälsobesök samt vaccinationer) ersatt tidigare metodgenomgångar för skolsköterskor och skolläkare. Utvecklingsarbete pågår för att kvalitetssäkra skolsköterskor och skolläkares dokumentation där brister har identifierats.

Organisation och ansvar

SFS 2010:659, 3 kap. 9 § och SOSFS 2011:9, 7 kap. 2 §, p 1

Utbildningsnämnden är vårdgivare för de insatser inom elevhälsan som omfattas av hälso- och sjukvårdslagen (HSL). Som vårdgivarens representant har avdelningschefen för Avdelningen för stöd kring lärande och elevhälsa utsetts.

Som verksamhetschef enligt HSL med medicinskt ledningsansvar och ansvar för anmälan enligt Lex Maria har en läkare på Enheten för elevhälsa utsetts.

Under ledning av verksamhetschef enligt HSL genomförs planering, ledning och egenkontroll av patientsäkerhetsarbetet för EMI i samarbete med fem samordnande skolsköterskor och en samordnande skolläkare samt i samarbete med systemadministratörer för det digitala journalsystemet PMO.

Rector har tilldelats ansvar för dimensionering och bemanning av skolsköterska samt för lokaler och utrustning för skolsköterska och skolläkare

Som verksamhetschef enligt HSL för elevhälsans psykologiska insats har en läkare enligt ovan på Enheten för elevhälsa utsetts och det medicinska ledningsansvaret för elevhälsans psykologiska insats är överlätet till en psykolog på Enheten för elevhälsa.

Medicinska avvikelser identifierade inom skolornas EMI hanteras och utreds av samordnande skolsköterskor på Enheten för elevhälsa i samarbete med verksamhetschef.

Medicinska avvikelser gällande elevhälsans psykologiska insats utreds av psykolog med medicinskt ledningsansvar i samarbete med verksamhetschef.

Barn i behov av särskilt stöd (BUS) BUS-avvikelser hanteras och utreds av verksamhetschef.

Samverkan för att förebygga vårdskador

SOSFS: 2011:9,4 kap. 6 §, 7 kap. 2 § p 3

I vissa fall har det förekommit svårigheter med följsamhet av samverkansöverenskommelser mellan regionens kommuner och regionens hälso- och sjukvård. För att stärka samverkan har frågan belysts och diskuterats med berörda verksamheter. I vissa fall har dessa svårigheter lyfts till kommunal och regional ledningsnivå (Kommun-BUS/StorSthlm samt BUSSAM).

Samverkan har skett med:

- Regionens Barnhälsovård (BHV) i samband med skolstart (från BHV till skolan). Arbete pågår för digital överföring av BHV-journaler till skolan.
- Regionens barnsjukvård och vårdcentraler när det gäller remisser för kompletterande medicinska bedömningar, utredningar och behandlingar.
- Regionens hälso- och sjukvårdsförvaltning och vårdcentraler när det gäller hälsoundersökning av nyanlända och vaccinationer mot tuberkulos och hepatit B för riskgrupper.
- Regionens hälso- och sjukvårdsförvaltning, BUP, BUMM, StorSthlm / Kommun-BUS och BUSSAM när det gäller remisser för utredning av funktionsnedsättningar under neuropsykiatrisk frågeställning.
- Regionens hälso- och sjukvårdsförvaltning, BUP, barnsjukvård, vårdcentraler, StorSthlm / Kommun-BUS och BUSSAM när det gäller remisser vid psykisk ohälsa samt psykiatriska tillstånd.

Patienters och närståendes delaktighet

SFS 2010:659 3 kap. 4 §

Skolsköterska och skolläkare möter elever och vårdnadshavare i skolan där tillgänglighet för samverkan ingår som en naturlig del av arbetet. Hälsobesök, uppföljning av hälsoproblem och utfärdandet av remisser sker i dialog med elev och vårdnadshavare och i samband med det tas synpunkter och klagomål emot och hanteras. Elev och vårdnadshavare har även möjlighet att vända sig direkt till både rektor och verksamhetschef med synpunkter och klagomål.

Hälso- och sjukvårdspersonalens rapporteringsskyldighet

SFS 2010:659, 6 kap. 4 § och SOSFS 7 kap. 2 § p 5.

Personalen rapporterar avvikelser och tillbud på en särskild blankett som kan fyllas i och skickas in digitalt via E-post. Avvikelse rapporter diarieförs och sparas i pärm för bevakning och uppföljning på Enheten för elevhälsa.

Händelserna kategoriseras, räknas och sammanställs utifrån frågeställningarna: vad har hänt? varför har det hänt? åtgärd vidtagen? hur förhindrar vi att det upprepas? och resultat.

Sammanställning av händelser görs per kalenderår som visar på geografiska områden och inom vilka arbetsmoment avvikelser har inträffat, vilket utgör underlag för utvecklings- och förbättringsåtgärder.

Klagomål och synpunkter

SOSFS 2011:9, 5 kap. 3 och 6§§, 7 kap 2 § p 6,

Klagomål och synpunkter från elever och vårdnadshavare ska i första hand framföras till respektive skola. Skolan kontaktar därefter vid behov EMI på Enheten för elevhälsa för att få råd och stöd och för att vid behov samarbeta i hantering av inkomna klagomål och synpunkter.

Vårdnadshavare och elever informeras i broschyr och på www.stockholm.se om att man även kan kontakta Enheten för elevhälsa om man har frågor eller synpunkter på EMI.

Klagomål och synpunkter på verksamhetens kvalitet utgör ibland underlag för förändrade styrdokument och rutiner.

Egenkontroll

SOSFS 2011:9, 5 kap. 2§, 7 kap. 2 § p 2

Egenkontroll	Omfattning	Källa
Avvikelser	Fortlöpande under året	Avvikelsehanteringssystemet
Hälsobesök i FSK/åk 1, åk 4, åk 8 och Gy åk 1	1 gång per år	Jämförelse med tidigare läsår
Hörselundersökningar	1 gång per år	Jämförelse med tidigare läsår
Remisser av olika typer	1 gång per läsår	Jämförelse med tidigare år
Vaccinationstäckning	1 gång per år	Jämförelse på länsnivå och med tidigare år

Process - Åtgärder för att öka patientsäkerheten

SFS 2010:659, 3 kap. 10 § p 2

Möten mellan verksamhetschef, samordnande skolsköterskor grundskole- och gymnasieavdelningens ledning samt rektorer har hållits med fokus på regelverk för EMI:s insats samt elevernas lagliga rättigheter att bli erbjudna förebyggande och hälsofrämjande insatser på individnivå.

Förstärkt stöd och samarbete med rektorer:

- vid rekrytering och nyanställning av nya skolsköterskor så att kompetenskraven säkerställs
- vid vakanser så att bristfällig bemanning inte resulterar i eftersatt arbete och utebliven vård
- när medicinska avvikelser bedöms orsakade av identifierade brister hos skolsköterskan eller gällande bemanning

Revidering av den teoretiska och praktiska introduktionen av nyanställda skolsköterskor har påbörjats och kommer att fortsätta samt synkroniseras med den översyn och uppdatering av samtliga rutiner och styrdokument för EMI som har inletts.

I kvalitetshöjande syfte har en utökad teoretisk och praktisk utbildning benämnd medicinska fördjupningar i centrala arbetsmoment av EMI: basprogram (kontroll av tillväxt, rygg, syn och hälsobesök samt vaccinationer) ersatt tidigare metodgenomgångar för skolsköterskor och skolläkare.

Förbättringsåtgärder i journalmallar i PMO har genomförts för att öka kvalitet och patientsäkerhet.

Riktlinjer för att minska smittspridning av Coronavirus har utarbetats och fortlöpande uppdaterats enligt Folkhälsomyndighetens rekommendationer.

Risikanalys

SOSFS: 2011:9, 5 kap. 1 §, 7 kap 2§ p 4

All personal ansvarar för att identifiera och rapportera risker som kan medföra negativa händelser eller tillbud i verksamheten.

Risikanalys har skett kontinuerligt utifrån de avvikelser som inkommit och resulterat i förstärkt stöd, information och utbildningsinsatser till skolsköterskor och skolläkare, revidering av styrdokument och rutiner, att nya styrdokument och rutiner har tagits fram, utveckling av journalföringssystemet PMO samt kommunikation med rektorer på de skolor där betydande eftersläp i skolsköterskans arbete har identifierats eller riskerar att uppstå p.g.a. bristfällig grundbemanning eller vakanser.

Verksamhetschefen ansvarar för att uppmärksamma och påtala risker till vårdgivaren.

Risker för att negativa händelser ska inträffa har ökat p.g.a. att skolsköterskornas arbetsbelastning har ökat:

- Det förebyggande och hälsofrämjande arbete på individnivå enligt basprogrammet är tidskrävande för skolsköterskor och har p.g.a. förstärkta lagkrav på dokumentation ökat.
- Förväntningarna på skolsköterskans insatser från skolans elever och vårdnadshavare är höga.
- Kraven på att skolsköterskorna ska delta i skolans förebyggande och hälsofrämjande arbete på grupp- och organisationsnivå har ökat (ett arbete som skolsköterskorna är välmotiverade för att delta i samt har goda kunskaper för att genomföra).

Många skolsköterskor arbetar under tidspress och känner sig stressade vilket bidrar till ökad risk för felbehandling, brister i dokumentation, utebliven vård och eftersatt arbete samt har bidragit till att omsättningen av skolsköterskor har ökat.

Hög omsättning av skolsköterskor utgör i sig en ökad risk för medicinska avvikelser och att det uppstår brister i kvalitet och patientsäkerhet.

Åtgärder inom flera områden bedöms nödvändiga för att minska riskerna för negativa händelser:

- Förbättrad introduktion och utökad stöd till skolsköterskor i samband med nyanställning,
- Närmare samarbete med och förstärkt stöd till alla skolsköterskor.
- Möten två gånger/termin med skolsköterskor för förstärkt stöd och kompetensutveckling samt för kollegialt lärande

Samtliga elever som är placerade i en av Stockholms stads skolor har en medicinsk skolhälsovårdsjournal. Den uppdateras genom elevinläsning från barn- och elevregistret (BER) till journalföringssystemet PMO (profdoc Medical Office) en gång per vecka.

Sedan införandet av PMO 2009 har endast elever med fullständigt personnummer lästs in via denna elevinläsning. För elever som saknat fullständigt personnummer till exempel en elev som inte är folkbokförd, så kallad TF-elev, har skolsköterskan behövt mata in uppgifterna manuellt i PMO. Det har inneburit ökad risk för att vissa moment missas. Ett exempel på en sådan risk är när skolsköterskan missat att klassplacera elev i PMO. Klassplacering är en förutsättning för att elev ska kunna visas i systemets olika bevakningslistor som till exempel särskild uppföljning av ett hälsoproblem (rygg).

Från och med augusti 2020 använder Stockholms stad en ny typ av elevinläsning vilket innebär att även TF-elever kan läsas in till PMO och klassplaceras automatiskt. All manuell hantering för skapande av journal är därmed borta.

Den nya elevinläsningen innebär också följande förbättringar för att stärka patientsäkerheten:

- Elev-id innehållande TF-nummer ersätts nu automatiskt med fullständigt personnummer när eleven får sina fyra sista siffror. Det betyder att det inte längre kan skapas dublettjournaler och därmed är risken att skolsköterskan missar att eleven kan ha fler än en journal borta.

Även informationen om vårdnadshavarskap uppdateras en gång i veckan i PMO. Dock finns det risk för en viss eftersläpning av uppdateringen runt helgerna. I känsliga elevärenden är rutinen därför att PMO-användare alltid ska stämma av med Skatteverkets folkbokföring om någon nytillkommen förändring har skett.

En samlad analys redovisas under rubriken resultat och analys.

Utredning av händelser - vårdskador

HSLF-FS 2017:40, 3 kap. 1§ och SOSFS 2011:9 7 kap sista stycket

Majoriteten av årets medicinska avvikelser gäller eftersatt arbete och att elever eller ibland hela klasser av elever inte har erbjudits årskursbundna hälsobesök enligt EMI:s basprogram och att medicinska kontroller inte har utförts i tid enligt styrdokument och rutiner. Orsakerna har i majoriteten av fallen varit att skolans bemanning av skolsköterska har varit otillräcklig utifrån det medicinska uppdraget, oftast p.g.a. otillräcklig bemanning i glappet mellan att en skolsköterska slutar och ny skolsköterska börjar. I några fall har skolans grundbemanning av skolsköterska varit otillräcklig för att genomföra EMI:s basprogram.

Händelser gällande felaktigt givna vaccinationer (för tidigt, för sent eller felaktigt vaccin) riskerar om de inte upptäcks och åtgärdas i tid medföra att elever inte har haft fullgott skydd mot smitta. Händelserna har orsakats av skolsköterskor inte har följt gällande rutiner p.g.a. tidsbrist, att de har blivit avbrutna i sitt arbete eller haft brister i kunskap om gällande rutiner. Händelserna har resulterat i att styrdokument och rutiner har förtydligats, att mallar i journalsystemet PMO har förbättrats och att introduktion och utbildningsinsatser gällande rutiner för vaccinationer har förstärkts.

En samlad analys redovisas under rubriken resultat och analys.

Informationssäkerhet

HSLF-FS 2016:40, 7 kap. 1§

Säkra och väl inarbetade rutiner för tilldelning, ändring och borttagning av behörighet till journalsystemet PMO finns både för direktanställda skolsköterskor, skolpsykologer och skolläkare samt för skolsköterskor och skolpsykologer som anlitas från bemanningsföretag. Åtkomsten till PMO begränsas till de skolor som den journalföringspliktiga personalen arbetar på och i journalsystemet har varje profession sin egen journaltyp som endast den egna professionen har åtkomst till. Sammanhållen journalföring med andra vårdgivare tillämpas inte i verksamheten. Sekretessbelagd information hanteras och kommuniceras bara enligt upprättade rutiner samt via säkra kanaler.

Utifrån inkomna identifierade brister i journalsystemet PMO sker en kontinuerligt förbättringsåtgärder i kvalitetshöjande syfte.

Regelbunden uppföljning av behörigheter genomförs:

- 1 gång/månad översyn av aktiva behörigheter.
- 2 gånger/år genomgång av PMO-behörigheter för skolsköterskor och skolläkare.
- På förekommen anledning i samband med utredning av medicinska avvikelser, klagomål och synpunkter.

EMI på Enheten för elevhälsa genomför regelbundna slumpmässiga loggkontroller. Kontroll görs gentemot obehörigt öppnade journaler. Verksamhetschefen bedömer om patientdatalagen efterföljts.

Loggkontroller har under året utförts varje månad utan anmärkning. Kontrollerna sparas i 10 år. Rutinerna är dokumenterade.

Resultat och analys

SFS 2010:659, 3 kap. 10 § p 3

Egenkontroll

Mål	Strategier	Åtgärd	Resultat	Analys
Avvikelse rapporter ska öka	Information om vikten av att skriva avvikelse rapporter	Dialog och utbildning i avvikelse rapportering	105 rapporter har inkommit under 2020	Underrapportering Tidsbrist Kunskapsbrist
Säker förvaring av vaccin	Krav på medicinska kylskåp med temperaturhistorik har skärpts	Kompletterande påminnelse och information om vikten av kylskåp med temperaturhistorik	De flesta skolor har säkra medicinska kylskåp	Risk för försämrat vaccinationsskydd p.g.a felaktig förvaring av vaccin har minskat
Genomförda hälsobesök minst 95 %	Ökad bemanning samt förändrade arbetssätt	Rektorer informeras om behovet av adekvat bemanning Utbildningsinsatser för skolsköterskor	FSK/Åk 1 91% (91%) Åk 4 92 % (91%) Åk 8 89 % (87%) Gy 70 % (38%)	Tidsbrist / Arbetssätt / Coronapandemin Förbättrad bemanning på Gy
Vaccinationstäckning 95 % MPR Gardasil diTekiBooster	Ökad kunskap och förbättrad information till vårdnadshavare och elever	Utbildning av personal och ökad bemanning	MPR 98 % (94%) Gardasil 86 % (87%) diTekiBooster 88 % (86%)	God vaccinationstäckning, men viss tendens finns till att fler vårdnadshavare tackar nej till vaccination

Måluppfyllelse:

Risken för försämrat vaccinationsskydd orsakad av felaktig förvaring har minskat efter att förstärkta krav på medicinska kylskåp med larmsystem och temperaturhistorik har införts och de flesta skolor har nu kylskåp som uppfyller kraven för säker förvaring av vacciner.

Antalet elever som har genomfört hälsobesök på gymnasiet har ökat till 70 % jämfört med 38% föregående läsår. Antalet genomförda hälsobesök på grundskolan är fortsatt högt men både på gymnasiet och grundskola ska arbete förstärkas för att minst 95 % av alla elever ska ha genomfört ett hälsobesök.

För att förhindra smittspridning i samhället ska en vaccinationstäckning på 95% eftersträvas. Vaccinationstäckningen i Stockholmsstads skolor har jämförts med register på nationell och regional nivå. Stockholm stad har uppnått målen och ligger fortsatt högt (98%) gällande MPR (Vaccin mot Mässling, Påssjuka och Röda hund). Vaccinationstäckningen för övriga vaccinationer, Gardasil (Vaccination mot Humant Papillomvirus) 86% för flickor samt diTekiBooster (Vaccination mot difteri, stelkramp och kikhosta) 88 % ligger i nivå med övriga landet. Vaccination med Gardasil för pojkar infördes hösten 2020 och därför har data på läsårsbas ännu inte kunnat tas fram.

Medicinska avvikelser

Antalet medicinska avvikelser från Stockholms stads kommunala grund- och gymnasieskolor har ökat jämfört från föregående år. Under år 2020 har 102 stycken medicinska avvikelser utretts och slutförts, varav 84 från grundskolan och 18 från gymnasiet. (År 2019 utreddes 68 stycken varav 59 från grundskolan och 8 från gymnasiet).

Orsak till avvikelser	Antal rapporter
Eftersatt arbete	27
Vaccinationer	18
Dokumentation	15
Annan vårdgivare	14
Utebliven vård	13
Remisser	4
Journalhantering	2
Postgång	3
PMO	1
Sekretess	1
Läkemedel	1
BHV-överföring till skolan	1
Skolexpedition	1
Medicinsk utrustning	1

Förutom ovanstående pågår arbete med att slutföra ett flertal rapporter gällande medicinska avvikelser framförallt inom områdena eftersatt arbete och utebliven vård som har inkommit från några grundskolor. Orsakerna har varit brister i arbetssätt och bemanning och åtgärder i form av riktat stöd samt utbildningsinsatser och förstärkt bemanning av skolsköterskor har vidtagits.

Inkomna avvikelser har tagits emot av samordnande skolsköterskor för fortsatt hantering och vid behov kompletterande utredning i samarbete med ansvarig skolsköterska och vid behov i samarbete med verksamhetschef. Årets medicinska avvikelser har sammanställts av verksamhetschefen. Inkomna förbättringsförslag har varit underlag för förbättringsåtgärder gällande rutiner och styrdokument, i mallar i PMO samt riktade kompetensinsatser.

Majoriteten av årets medicinska avvikelser gäller eftersatt arbete och att elever eller ibland hela klasser av elever inte har erbjudits årskursbundna hälsobesök enligt EMI:s basprogram och att medicinska kontroller inte har utförts i tid enligt styrdokument och rutiner. Orsakerna har i majoriteten av fallen varit att skolans bemanning av skolsköterska har varit otillräcklig utifrån det medicinska uppdraget, oftast p.g.a. otillräcklig bemanning i glappet mellan att en skolsköterska slutar och ny skolsköterska börjar. I några fall har skolans grundbemanning av skolsköterska varit otillräcklig för att genomföra EMI:s basprogram. I några fall har brister i skolsköterskans kunskaper och arbetssätt bidragit till att avvikelser har uppstått.

Händelser gällande felaktigt givna vaccinationer (för tidigt, för sent eller felaktigt vaccin) riskerar om de inte upptäcks och åtgärdas i tid medföra att elever inte har haft fullgott skydd mot smitta. Händelserna har orsakats av skolsköterskor inte har följt gällande rutiner p.g.a. tidsbrist, att de har blivit avbrutna i sitt arbete eller haft brister i kunskap om gällande rutiner. Händelser har resulterat i att styrdokument och rutiner har förtydligats, att mallar i journalsystemet PMO har förbättrats och att introduktion och utbildningsinsatser gällande rutiner för vaccinationer har förstärkts.

Eftersatt arbete. Rapporterna handlar om att alla elever inte erbjudits tid till skolsköterska och/eller skolläkare enligt styrdokument och rutiner, brister i dokumentation och om att uppgifter från annan vårdgivare, till exempel BHV eller extern skola inte har inhämtats vid skolstart eller skolbyte. Eftersatt arbete rapporteras ibland via avvikelserapporter. Skolhälсан får, om skolsköterskan inte själv larmar om läget, annars ofta kännedom om eftersatt arbete i samband med introduktion när ny skolsköterska tillträder sin tjänst eller via rapport från skolläkare. Eftersatt arbete uppstår när rutiner och styrdokument inte har följts. Det uppstår ofta och snabbt vid vakanser i samband med rekrytering av ny skolsköterska, vid sjukskrivningar samt när bemanning av skolsköterska är otillräcklig utifrån skolans behov.

Utebliven vård. Rapporterna handlar om att elever inte har erbjudits medicinska insatser och kontroller enligt styrdokument och rutiner utan först efter upptäckt i sent skede.

Vaccinationer Rapporterna handlar om att vaccinationsplaneringar inte har följts och att planerade vaccinationer inte har blivit utförda i tid. I flera fall har vaccinationer försenats vilket medför att eleverna inte har haft fullgott skydd mot smitta. I andra fall har vaccinationer getts för tidigt eller har av misstag ett annat vaccin getts än det som var avsett. Det har brustit i dokumentation samt uppföljning på skolan. I rapporter har framkommit att ett av skälen till brister i dokumentationen är att skolsköterskor ofta blir avbrutna i sitt arbete. På några skolor har vacciner fått kasseras på grund av att kylskåpen inte har haft rätt temperatur. Kravet på medicinska kylskåp med larmsystem och temperaturhistorik har skärpts och de flesta skolor har nu kylskåp som uppfyller kraven.

Dokumentation. Rapporterna handlar om brister i dokumentation gällande tidigare givna vaccinationer och vaccinationer utförda på skolan samt att insatser som är utförda enligt program inte är dokumenterade så att vården går att följa upp.

För att upprätthålla hög kvalitet och patientsäkerhet vid skoläkarmottagningar ska skolläkaren och skolsköterskan enligt gällande rutin arbeta på varsin dator.

Remisser Rapporter har inkommit om att bevakning av remisser legat kvar sedan lång tid och har framförallt orsakats av långa väntetider inom regionens hälso- och sjukvård samt att remissvar trots eftersökningar inte har inkommit från regionens hälso-och sjukvård.

Journalhantering Rapport har inkommit från en skola där en del journalmaterial (lösa blad) från BHV som ska förvaras på skolan så länge eleven går i grundskolan har gallrats. Avvikelsen har bedömts som ringa eftersom väsentlig information från BHV har införts i elevens journal i PMO. På en annan skola har det i samband med skolbyte identifierats brister i rutiner när en ny elev börjar på skolan.

Postgång. En rapport gäller en sekretessbelagd handling till EMI som har hittats vid sidan om en brevlåda utanför skolexpedition som åtgärdats genom att brevlåda med lås har införskaffats. En rapport handlar om en remiss som inte har kommit fram till BUP vilket har förlustanmälts till Postnord. En annan rapport gäller att bristfällig information på skolan om förändrad posthantering av paket resulterat i att sekretessbelagda handlingar paketerade i en försluten låda hade förvarats i icke låst utrymme i flera veckor som åtgärdades med E-post med information till alla skolsköterskor.

BHV-överföring till skolan. Rapporter visar att adekvat information från barnhälsovården (BHV) till skolan ofta saknas vid skolstart och att arbetet med att få in nödvändig information kan vara tidskrävande för skolsköterskan. Regionens ledning för BHV är informerade och medvetna om problemet och arbete har i samarbete med regionen BHV inletts för säkrare informationsöverföring via digital överföring av BHV-journaler.

Annan vårdgivare. Rapporter om avvikelser gällande brister i informationsöverföring vid skolbyte samt gällande dokumentation och insatser hos andra vårdgivare på externa skolor. Arbete för att förbättra informationsöverföring från externa skolor pågår.

Avvikelser i Journaldatasystemet PMO

Felinskannade dokument, totalt 66 stycken

- Radering av felinskannade dokument ur databasen 14stycken (från 13 skolsköterskor och 1 psykolog)
- Borttag av felinskannade dokument från löpande journal och dokumentmodulen 52stycken (dolt i versionshanteraren av PMO-ansvariga)

Klagomål och synpunkter

Samarbete med patienter och närstående samt klagomål och synpunkter har huvudsakligen hanterats av skolsköterska och skolläkare lokalt på varje skola, ibland i samarbete med rektor på berörd skola, i ett par fall i samråd eller i samarbete med EMI på Enheten för elevhälsa.

EMI på Enheten för elevhälsa tar emot klagomål och synpunkter, utreder och återkopplar till berörda parter vid varje sådant ärende. Journalgranskningar har genomförts och samtal med berörda parter har genomförts.

Händelser och vårdskador

Samlad analys under Resultat och analys, medicinska avvikelser. Under året har inga vårdskador inträffat.

Riskanalys

Stockholms stad har 201 skolsköterskor. Omsättningen av skolsköterskor har ökat och under året 2020 har 77 nyrekryteringar av skolsköterskor genomförts. Tjänster tar längre tid att tillsätta än tidigare, delvis p.g.a. att det råder brist på specialistsjuksköterskor med kompetens överensstämmande med ledningssystemets krav och resulterar i att skolor kan stå obemannade under kortare eller längre perioder. Detta innebär en risk att elevhälsans medicinska uppdrag inte kan fullföljas innan läsårets slut. Rektorer har informerats om att det är viktigt att meddela EMI på Enheten för elevhälsa när vakanser av skolsköterska uppstår för att få stöd i att säkerställa den medicinska säkerheten. Antalet rektorer

som kontaktar EMI på Enheten för elevhälsa vid vakanser och nyrekrytering av skolsköterskor har under året ökat. Ett arbete för att minska omsättningen av skolsköterskor och därigenom öka kvalitet och patientsäkerhet har påbörjats. En del i det arbetet kan vara att ta fram ett underlag för att utifrån skolornas samlade behov kunna rekommendera bemanning av skolsköterska.

Mål och strategier för kommande år

- Säkerställa att alla elever erbjuds insatser från Elevhälsans medicinska insats (EMI) enligt program.
- Att insatserna utförs och dokumenteras enligt gällande rutiner för att säkerställa att de medicinska insatserna går att följa och att de upprätthåller en hög kvalitet och patientsäkerhet.
- Kompetenshöjande insatser i form av medicinska fördjupningar i centrala arbetsmoment i syfte att öka kvalitet och patientsäkerhet i centrala arbetsmoment kommer att fortsätta att utvecklas och erbjudas.
- Arbetet med översyn och uppdatering av samtliga rutiner och styrdokument för EMI kommer att fortsätta.
- Fortsatt utveckling av teoretisk och praktisk introduktion av nyanställda skolsköterskor och skollärare i styrdokument, rutiner och journalföring kommer att genomföras.
- Det kompetensutvecklingsarbete som har påbörjats för att öka rektorernas kunskap om regelverk för och innehåll i Elevhälsans medicinska insats (EMI) kommer att fortsätta.
- Arbeta tillsammans med regionens ledning för BHV för att få tillstånd en digital överföring av BHV-journaler till skolans digitala journalsystem (PMO) kommer att fortsätta.
- Fortsatt arbete för att digitalisera rapporteringen av medicinska avvikelser i syfte säkrare kunna analysera och se mönster eller trender som indikerar brister i kvalitet och patientsäkerhet.

Elevhälsans psykologiska insats

Verksamhetens mål för patientsäkerhetsarbetet

De psykologer som är verksamma i Stockholmsstads skolor ska hålla hög och likvärdig kvalitet i det arbete som lyder under hälso- och sjukvårdslagstiftningen. Varje psykologisk bedömning och utredning ska hålla hög kvalitet och säkerhet i bedömningen. Psykologerna ska vara väl förtrodda med metoder och material för utredning samt arbeta enligt riktlinjerna för detta. Alla psykologer som är verksamma i Stadens skolor ska känna till och följa rutiner för dokumentation och hantering av sekretesskyddat material.

Ansvar för patientsäkerhetsarbetet

Utbildningsnämnden är vårdgivare för den del av elevhälsans psykologiska insats som omfattas av hälso- och sjukvårdslagen. Vårdgivaren representeras av avdelningschefen för Avdelningen för stöd kring lärande och elevhälsa. Som verksamhetschef enligt HSL för elevhälsans psykologiska insats har en centralt anställd läkare på Enheten för elevhälsa utsetts. Verksamhetschefen har överlåtit medicinskt ledningsansvar gällande psykologernas arbete under hälso- och sjukvårdslagen, diagnostik och behandling, till en psykolog på Enheten för elevhälsa. Medicinska avvikelser hanteras och utreds av medicinskt ledningsansvarig psykolog i samarbete med verksamhetschefen. Avvikelser i förhållande till samverkansrutiner mellan skola och sjukvård (BUS-överenskommelsen) hanteras och utreds av verksamhetschefen. Rektor har tilldelats ansvar för dimensionering och bemanning av skolpsykolog samt för lokaler och utrustning.

Rutiner för egenkontroll samt vilken egenkontroll som genomförts under året

- Granskning av journalföring görs på förekommen anledning, till exempel då medicinskt ledningsansvarig psykolog uppmärksammas på brister
- Regelbunden uppdatering av behörigheter till journalsystemet
- Kontroll av registrerade obehöriga inloggningar genom stickprov, månadsvis. Inga obehöriga inloggningar har uppdagats under 2020

Åtgärder för ökad patientsäkerhet

- Nyanställda psykologer har fått introduktion där styrdokument, rutiner för journalföring och utredningsmetodik har ingått
- De aktuella rutindokumenterna hålls tillgängliga för alla psykologer anställda i Staden i gemensam digital mapp
- Psykologerna har under året erbjudits fortbildning:
 - Utbildning i testbatteriet SON-R
 - Föreläsning om för tidigt födda barn och syntolkningssvårigheter hos för tidigt födda barn
 - Föreläsning/seminarium om psykologbedömning inför mottagande i grundsär- och gymnasieskola
 - Föreläsning om juridik för skolpsykologer
- På grund av Coronapandemin ställdes under våren viss fortbildning in, under hösten har några föreläsningar och träffar genomförts digitalt. Bland den fortbildning som ställts in finns en workshop om utredning inför mottagande i grundsärskola samt en föreläsning om barn och trauma. Båda dessa kommer istället att genomföras under 2021
- De centralt anställda psykologerna (på Enheten för elevhälsa) har hållit hög tillgänglighet för skolornas psykologer att kontakta för handledning, konsultation och rådgivning gällande bland annat utredningsfrågor, journalföring och sekretess
- Samverkansmöte med Mottagandeteamet och de centralt anställda psykologerna sker två gånger per år, bland annat med syfte att identifiera behov av kompetensutveckling gällande utredningar med frågeställning intellektuell funktionsnedsättning
- Genom förtydligade metodbeskrivningar, fortbildning och god tillgänglighet till utredningshandledning har psykologernas kompetens ökat gällande kognitiv bedömning av elever på låg utvecklingsnivå (till exempel särskoleutredning där eleven på grund av multifunktionsnedsättning har svårt att medverka i begåvningstestning)
- En metodskrift/idébank för återgivning av psykologutredning till elever och vårdnadshavare har utarbetats av psykolog på Enheten för elevhälsa. Skriften har sänts till samtliga anställda skolpsykologer i Staden och kommer att implementeras under 2021
- Psykologbemanningsföretag, enskilda psykologer och rektorer har informerats om lagens och Stadens krav på journalföring och journalhantering. Därmed har efterföljande av rutiner förbättrats sedan tidigare år

Avvikelser, risker i verksamheten samt utvecklingsarbete för kommande år

Avvikelser rapporteras från skolpsykologer till medicinskt ledningsansvarig psykolog. Brister och risker identifieras genom kontakt via telefon och e-post med psykologer på skolorna, genom nätverks- och professionsträffar samt genom kontakt med rektorer och annan elevhälsopersonal.

Förutom vad som redogörs för nedan har ett par administrativa avvikelser hanterats. Dessa har handlat om felaktigt inskannade dokument i journalsystemet. Ingen av dessa har lett till men för patienten eller föranlett behov av förändrade rutiner.

Under 2019 gjordes en intern utredning gällande en enskild psykologs bristande dokumentation och brister i utredningsförfarande. Ärendet anmäldes i november 2019 till IVO (Inspektionen för vård och omsorg) för vidare utredning. Svar från IVO väntas under 2021.

Journalföring och hantering av journalmaterial

När skolor hyr in psykolog från bemanningsföretag gäller uppdraget i de flesta fall kognitiv bedömning av elev (psykologutredning). Enligt ledningssystemet ska alla psykologer som är verksamma på skolorna följa Stadens rutiner för dokumentation. Efter information till bemanningsföretagen och till rektorer fungerar nu journalföringen betydligt bättre än tidigare, även om det fortsatt finns brister. En svårighet är att det inte alltid kommer till den medicinskt ledningsansvariges kännedom att en psykolog hyrs in för uppdrag på skola. Psykologen får då inte tillgång till journalsystemet och medicinskt ledningsansvarige har ingen vetskap om hur rutiner i övrigt efterlevs.

I de fall den inhyrda psykologen inte har tillgång till journalsystemet och/eller inte känner till Stadens rutiner förvaras elevens journal antingen hos bemanningsföretaget eller på skolan på ett sätt som inte är förenligt med patientdatalagen. Det innebär att vården inte går att följa och att journalen inte finns tillgänglig för att lämnas ut när detta efterfrågas. Arbetet med att informera bemanningsföretag, enskilda psykologer och rektorer om krav och rutiner för dokumentation kommer att fortsätta.

Utvecklingsarbete behövs gällande hur utredningsresultat ska hållas tillgängligt för pedagogisk personal på ett sätt som är såväl etiskt och lagenligt som praktiskt. En risk är att journalmaterial (psykologutlåtanden) förvaras på skolor så att det är tillgängligt för obehöriga. Samverkan mot gemensamma rutiner för elevhälsans personal gällande hantering av psykologutlåtanden har påbörjats.

Det har framkommit behov av att underlätta samverkan mellan elevhälsans medicinska och psykologiska insatser när det gäller bedömning av elevs rättighet till grundsärskola. Arbeta med tydliggörande av rutiner gällande överlämnande av journalmaterial mellan de två skilda verksamhetsgrenarna kommer att ske.

Befintliga rutindokument kommer att uppdateras och där det behövs, till exempel gällande rutin för utlämnande av psykologutlåtande, utvecklas och implementeras i samverkan med andra professioner inom elevhälsan. Rutiner och metoder kommer som tidigare att förmedlas på professionsträffar, via e-post och på psykologernas digitala nätverksplats.

Svårigheter att upprätthålla och säkra kvalitet och kompetens

En relativt stor andel av skolpsykologerna är anställda på deltidstjänster (vid årsskiftet 20/21 har hälften av de 53 anställda psykologerna deltidstjänst, och nästan en fjärdedel har tjänst på 50% eller mindre). Det finns ett tydligt mönster av att deltidssamarbetande psykologer deltar i kompetensutvecklande och kvalitetssäkrande insatser i mindre utsträckning än heltidsanställda. Det innebär också att

rutiner och metoder inte implementeras effektivt och att viktig information riskerar att inte nå fram till hela psykologgruppen. Psykologer som inte har möjlighet att delta i den kompetensutveckling som erbjuds riskerar att inte utveckla sin kompetens i takt med nya rön och kunskap vilket på sikt kan leda till brister i patientsäkerhet.

Brist på psykologisk kompetens i tillräcklig omfattning

Hälften (72) av Stadens 146 grundskolor och 3 av de 30 gymnasieskolorna har psykolog anställd. Övriga skolor köper in psykologtjänster via bemanningsföretag, då framför allt för avgränsade uppdrag som psykologutredningar. Av de skolor som har egen psykolog saknar många psykolog i den omfattning som krävs för att både möta skollagens intention om förebyggande och främjande elevhälsoarbete och elevernas rättighet till psykologutredning och bedömningar när det behövs. Sedan förskoleklass blivit obligatorisk har efterfrågan på utredningar inför eventuellt mottagande i grundsärskola ökat avsevärt. Samtidigt är antalet uppföljande bedömningar av elever inskrivna i grundsärskolan omfattande. I vissa fall får elever vänta länge på att få sin bedömning gjord. En risk här är också att utredningsarbetet drar ut på tiden och/eller att kvaliteten i utredningarna blir lidande när psykologen är tidspressad. För att säkra hög kvalitet i bedömningarna finns tillgänglighet till handledning i utredningsfrågor hos Enheten för elevhälsa. Enheten arbetar också för att i dialog med rektorer och grund- och gymnasiechefer öka kunskapen om psykologens arbete och dess förutsättningar.